

LEVENSLIJN

LIBERALISME VS. SOCIALISME

De levenslijn is een interessante werkvorm, een werkvorm die verder gaat dan alleen maar het (re)produceren van een tijdbalk. Ook al bestaat de levenslijn ook uit historische gebeurtenissen en een tijdbalk, toch wordt in deze opdracht de tijdbalk levend omdat leerlingen zich moeten inleven in een of meerdere historische personages. Vervolgens geven de leerlingen per gebeurtenis aan wat de personages van die gebeurtenis vinden. Dit doen ze door op een tijdbalk in de vorm van een assenstelsel (de levenslijn) een waardering (van plus vijf tot min vijf) bij die gebeurtenis te plaatsen.

De levenslijn laat leerlingen:

- betekenis geven aan historische gebeurtenissen
- verbanden en samenhangen ontdekken
- de dimensie 'tijd' ervaren
- de rode draad uit een historische periode halen
- gebeurtenissen vanuit verschillende gezichtspunten interpreteren
- standpunten beargumenteren
- meningen en argumenten van anderen wegen

Onderwerp	De sociale kwestie en de industriële revolutie. De werkvorm past goed bij de kenmerkende aspecten: 'discussies over de sociale kwestie' en 'de opkomst van politiek-maatschappelijke stromingen: liberalisme en socialisme'
Activiteit	Leerlingen bepalen hoe een liberaal en een socialist op specifieke gebeurtenissen zouden hebben gereageerd
Tijdsduur	De werkvorm duurt 50 minuten, inclusief nabespreken
Beginsituatie	Niveau: bovenbouw havo/vwo In de klas zijn zowel het liberalisme als het socialisme behandeld
Instrueren	Wat: vandaag gaan we nog een keer naar de kenmerken van het liberalisme en het socialisme Hoe: we kijken hoe liberalen en socialisten op gebeurtenissen tussen 1750 en 1919 zouden reageren Waarom: met deze werkvorm leer je de belangrijkste jaartallen.
Uitvoeren	Iedere leerling krijgt een instructie- en een invulblad. Laat de leerlingen in tweetallen de grafiek maken
Nabespreken	Wat: wat zijn de opvallende jaartallen en gebeurtenissen? Hoe: praat met leerlingen over hun aanpak. Hoe hebben ze het gedaan? Waarom op die manier? Waarom: vraag aan de leerlingen wat ze in de les hebben geleerd? Wat was er anders aan deze manier van werken?

Literatuurverwijzingen:

- Havekes, H. (red.), *Geschiedenis doordacht: Actief Historisch Denken 2* (Boxmeer, 2005).
- Fisher, P. (red.), *Thinking Through History* (Londen, 2000).
- Vries, J. de (red.), *Actief Historisch Denken: Opdrachten voor activerend geschiedenisonderwijs* (Boxmeer, 2004).

Deze werkvorm is volledig tot stand gekomen om geschiedenisdocenten te inspireren activerende didactiek toe te passen in hun lessen. Mocht u van mening zijn dat in deze specifieke werkvorm content gebruikt is waarover u copyright beschikt, kunt u zich wenden tot de beheerder van de website.

LEVENSLIJN

LIBERALISME VS. SOCIALISME

In de negentiende eeuw kwamen *socialisten* lijnrecht tegenover de *liberalen* te staan. In deze werkvorm ga je inzichtelijk maken wanneer deze strijd ontstond, welke gebeurtenissen daarbij hoorden en wie deze strijd uiteindelijk heeft gewonnen.

Wat moet je precies doen?

- Op de volgende bladzijde staan een aantal jaartallen en bijbehorende gebeurtenissen. Lees ze eerst allemaal door.
- Vraag jezelf af hoe de hoofdpersonen, een liberaal en een socialist, op elke gebeurtenis gereageerd zouden hebben. Heel erg blij is +5, neutraal is 0 en niet blij is -5, maar alles er tussenin is ook mogelijk;
- Zet een punt of een kruisje in de grafiek. Neem voor de socialist de kleur **rood** en voor de liberaal **blauw**.
- Als je alle jaartallen hebt gehad, verbind je de punten met elkaar. Zo krijg je een rode levensgrafiek van de socialist en een blauwe levensgrafiek van de liberaal.

De gebeurtenissen

- 1750** In Engeland slagen de eerste ondernemers uit de steden erin een slimme handel op te zetten. Om de gilderegels in de stad te ontwijken laten ze boeren op het platteland voor enorm lage lonen kleding produceren. Deze producten worden vervolgens tegen hoge prijzen in de stad verkocht.
- 1776** Adam Smith publiceert *The Wealth of Nations* waarin hij stelt dat handel en industrie het meest groeien als er niet teveel regels zijn. Lastige regels uit deze periode, over prijzen en werktijden, moesten afgeschaft worden. Alleen door individuele rijkdom na te streven, zou de economie tot een hoogtepunt kunnen komen.
- 1784** De eerste fabriek met machines aangedreven door stoom wordt in Engeland geplaatst door de zakenman Matthew Boulton. Op grote schaal wordt vanaf dit moment de huisnijverheid op het platteland teruggedrongen vanwege te hoge kosten.
- 1815** Napoleon Bonaparte was verslagen en Willem I wordt de eerste koning van het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden. Nederland staat er echter niet goed voor. Een groot deel van de mensen leeft in diepe armoede. Daarnaast is er ontevredenheid over de manier waarop Willem I het land bestuurt. Hij benoemt en ontslaat ministers wanneer hij wilt en beslist in zijn eentje over belangrijke wetten.
- 1833** In Engeland wordt in dit jaar de Factory Act aangenomen. Met deze nieuwe wet worden de omstandigheden waaronder kinderen moeten werken een beetje verbeterd. Zo mogen kinderen onder de negen jaar niet meer werken en mogen kinderen tussen de 9 en 13 jaar niet langer dan negen uur op een dag werken.

- 1834** In Engeland verschijnt een dik rapport over 271 textiel fabrieken. In deze fabrieken is 57% van de werkers vrouw en van deze groep is de helft jonger dan 20 jaar. Mannen zijn in de meerderheid in de metaalindustrie en de mijnbouw. Alle arbeiders hebben te maken met slechte werkomstandigheden, maar het werk in de mijnen is het meest gevaarlijk. Door ongelukken komen jaarlijks duizenden mijnwerkers om. Door kinderarbeid zijn daar veel jongens bij.
- 1835** In Nederland komt de industrialisatie eindelijk op gang. Ondernemer Petrus Regout introduceert in Maastricht een glas-, kristal- en aardewerkfabriek. Omdat er in Nederland nog geen beperkende maatregelen zijn genomen, zoals in Engeland, worden hier op grote schaal kinderen, vrouwen en mannen aan het werk gezet tegen zeer lage lonen.
- 1848** Overall in Europa breken er democratische revoluties uit en ook in Nederland is de dreiging groot. Koning Willem II kiest eieren voor zijn geld: hij blijft koning maar er komt een nieuwe grondwet van de hand van J.R. Thorbecke. In de nieuwe grondwet werd bepaald dat alleen mannen die een bepaald bedrag aan belasting betaalden, mochten stemmen.
- 1863** De bekende auteur Jacob Jan Cremer schrijft in dit jaar het boek *Fabriekskinderen*. In het boek schrijft Cremer tegen de bestaande kinderarbeid. In het hele land spreekt hij over de schrijnende omstandigheden waarin veel fabriekskinderen moesten werken: minimaal vijftien uur per dag en voor een belachelijk laag loon.
- 1867** In het boek *Het Kapitaal* van Karl Marx en Friedrich Engels wordt duidelijk dat de zogeheten marxisten met een socialistische revolutie het kapitalisme omver willen werpen. Daarnaast moeten bedrijven staats eigendom worden. Dan zou er niet meer geproduceerd worden voor de winst, maar voor de behoeften van de mensen.
- 1874** De progressieve liberale politicus Samuel van Houten komt met een Kinderwet waarin het kinderen onder de twaalf jaar verboden wordt om nog langer in fabrieken te werken. Het was de eerste sociale wet in Nederland.
- 1887** Leider van de Sociaal-Democratische Bond, dominee Ferdinand Domela Nieuwenhuis, wordt als eerste socialist in de Tweede Kamer gekozen. Daar wordt hij door de andere Kamerleden heel slecht behandeld.
- 1894** Sociaaldemocraten richten in dit jaar de Sociaaldemocratische Arbeiderspartij (SDAP) op. Deze politieke partij doet mee aan de verkiezingen en behaalt een kleine winst. In 1897 behaalt de partij 2 van de 100 zetels. Dit groeit door tot 22 zetels in 1918.
- 1901** De eerste leerplichtwet wordt aangenomen. Deze wet verplicht alle kinderen tussen 6 en 12 jaar tot het volgen van onderwijs. Voor sommige kinderen wordt een uitzondering gemaakt, zoals voor boerenkinderen tijdens de oogsttijd. Ook dochters mochten thuisblijven om het gezin te verzorgen. De wet wordt aangenomen met 50-

49 stemmen, doordat de tegenstander Schimmelpenninck van zijn paard was gevallen en daardoor niet kon stemmen.

1919

Nadat alle mannen in 1917 kiesrecht hadden gekregen, krijgen in dit jaar ook alle vrouwen actief kiesrecht.

LEVENSLIJN

LIBERALISME VS. SOCIALISME

Beantwoord na het maken van de levenslijn onderstaande vragen individueel.

1. Geef in één zin een definitie van het liberalisme en van het socialisme.

---

2. De liberalen en socialisten zijn in deze periode zowel boos als blij geweest. Noem een moment waarop zowel de liberalen als socialisten blij waren.

---

3. Noem een moment waarop zowel de liberalen als socialisten boos waren.

---

4. In 1833 worden er met de *Factory Acts* eerste stappen ondernomen tegen kinderarbeid. In Nederland gebeurde dat pas in 1874. Leg uit waarom hier zoveel tijd tussen zit.

---

5. Historici noemen het 'Kinderwetje van Van Houten' zowel een succes als een mislukking. Leg beide perspectieven uit.

---

6. Het lukte de liberalen lange tijd de overhand te houden in Nederland. Toch slagen de socialisten er vanaf een bepaald moment in de aandacht op zich te vestigen en zelfs successen te behalen. Welk moment kan als kentering worden gezien? Waarom kies je juist voor dat moment?
